

Het bestek van de preekstoel uit de kerk van Watervliet (12 december 1723)

Van de Brugse beeldhouwer Hendrik Pulinx (1698-1781) zijn ons drie preekstoelen bekend. De oudste, gedateerd uit 1726, staat in de kerk van Watervliet, de tweede bevindt zich in Sint-Walburgakerk te Veurne (1727-1728) en de derde in de H. Bloedkapel te Brugge (1728) (1).

Van de kansel te Veurne is het kontrakt, dat op 2 juli 1727 afgesloten werd tussen de deken van de kerk en de beeldhouwer, uitgegeven (2). Onuitgegeven daarentegen bleef het uitvoeriger bestek dat op 12 december 1723 voor de preekstoel van Watervliet opgemaakt werd. Dat dokument bevindt zich in het kerkarchief van Watervliet dat onlangs naar het rijksarchief te Gent werd overgebracht maar voorlopig nog niet geclasificeerd is. Wijlen dr. E. Tieleman ontdekte het document en maakte er een afschrift van. Reeds vroeger hebben we er over geschreven in de nrs. 37 en 38 van het weekblad „Vrij Maldegem”, jg. 1960.

D. VERSTRAETE

(1) Zie M. Selschotter, *Henri Pulinx, sculpteur brugeois (1698-1871)*, in *An. Soc. Emul. Bruges*, 73 (1930), blz. 1-35, waar men op pl. I de afbeelding zal vinden van het voetstuk van de preekstoel van Watervliet; E. Dhanens, *Hendrix Pulinx (1698-1781)*, in katalogus *Drie Vlaamse Meesters van de XVIIIe eeuw*, Brugge, 1955, blz. 69-88; E. Dhanens, *Inventaris van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen, II: Kanton Kaprijke*, Gent, 1956, blz. 123-125.

(2) F. De Potter, E. Ronse, P. Borre, *Geschiedenis der stad en kastelnij van Veurne*, II, Gent, 1875, blz. 187; M. Selschotter, o.c., blz. 31.32.

12 december 1723.

Overeenkomst tussen de pastoor en de kerkmeesters van de kerk van Watervliet en de beeldhouwer H. Pulinx voor het maken van een nieuwe preekstoel.

Conditien ende bespreken volgens dewelcke den heere pastor ende kerckmeesters der stede vrije heerliche de van Watervliet besteden sullen te maken in de kercke van het voorseyde Watervliet eenen nieuwen predickstoel op de forme, grootte ende maniere soo volght :

Alvooren sal den aennemer van den voorseyden predickstoel gehauden wesen te leveren goet deughdelijck waghenschothoudt, wesende sonder speck ofte strepe, zonder tot denselven eenigh andere nature van houdt te moghen employeren.

Item, sal denselven moeten hoogh wesen tot seventhien brughsche voeten, beginnende van het pavement tot den bovenkant van den hemel.

Voorts sal onder de cuype knielen ofte sitten het afbeelsel van den H. Jeronimus met eenen engel die de trompette steekt, ende bij hem eenen leeuw, alles gemaect naer de konste, volgens dewelcke oock gemaect sal worden eenen dadelboom, die de cuype draecht ende sijne bladeren naer proportie van den boom die op eene rotse sal staen, ende tegen den grondt een pleynte met sijn eycke rebben bequam tot dragen de figure.

Item, de cuyper sal moeten rondt gemaect worden op de wijdde van dry voeten en half binnen ende den buytencant volgens proportie ende den heysch van den wercke.

Item, sal de cuype moeten gemaect worden van haut als vooren, hebbende de dichte van eenen duym en alf dienende tottot de vergaderinge, ende den gront moet wesen van haut twee duyms dichte, alles op de forme ende model verthoont in rooden wassche, georneert met sijn medalie ende ciraet, representerende Sint Salvator met de drye andere vaders ende doctors van het H. Kercke, benefens oock vier kinderkens op de hoecken hebbende liber actie.

Item, sullen twee trappen moeten gemaect worden om van wedersijts te connen opgaen, dewelcke beyde sullen hebben eene feuliage met eene medalie ende twee kindekens aan ider gegarniert, wanof het haut drye duymen dick moet wesen, nochtans sal verdickt moeten worden op de kindekens alsoock de regghels waer deselve sullen staen ofte vast gemaect worden; ende aan de voeten van de trappen moeten wesen vier pilasters ofte pedestalen met een vaesken op ider van eenen

halven voet hooghe, wat meer ofte wat min, naer het fatsoen van het werck; de voornomde beyde trappen sullen met een deurken ider afgeloken moeten worden met vergaderinge van $5/4$ duyms, ende elck te midden gesneden met feuliage; voorts sullen der drye a vier trappekens moeten sijn omcomende uyt de cuype, die ront moeten wesen, ingevolge de cuype met sijne feuliage van zijden als de andere, vervolghens de menighte van de trappen moeten sijn conform den heysch van den wercke, hebbende eenen goeden breedten tert om op ende af te gaen.

Item, sal over de voorseyde cuype moeten hangen een paviljoen ofte hemel hebbende de grootte van den platten gront tot seven voeten ende neghen duymen in de ronde, sonder mede te meten den lyst, weynigh min ofte meer, naer den heysch van den wercke, gelijk aan denselven sal moeten gemaect worden eenen schoonen lyste naer de konste aen denwelcken sal moeten hangen een gordijne vallende op de cuype, met twee vliegende kindekens daertegen ofte campaeen ingevolge het model van wasch; welcke lyste van den voorseyden hemel sal moeten hebben de hooghe van negen duymen, ende daerop van vooren een Lieve-Vrouwenbeelt in eene medalie, die gehauden wordt van twee engelkens; gelijk op de hoecken tusschen de medalien sal moeten wesen eenen arent aen de zijden, ende van achter oock eene medalie met eenigh bijciraet tzij palmtacken festonnen.

Den voorseyden hemel sal moeten ghehangen worden ten middel in den boghe tusschen de twee pilaren met een ijser, dat bewerckt sal sijn gelijk eene koorde, ende geschildert sal moeten worden, welck ijser sal moeten vastgemaect worden in den arduyn met loot, ende daarvooren eenen cop ofte ander ciraat, die dat loot sal decken.

Item, sal eenen engel gemaect worden met een slappe koorde in sijn handt bij forme al oft hij se vast maeckte, nedercomende de voorseyde koorde, sal deselve in vier deelen separeren ende den hemel alsoo hauden hangen.

Voorts reserveren de voorseyde besteders aen hun de faculteyt van te mogen kiezen een, twee ofte dry meesters, kennisse hebbende van predickstoelen te maecken, dewelcke sullen jugeren oft den voorseyden predickstoel gemaect is ingevolge de voorenstaande conditien ende naer de konste, soodanigh dat den annemer sal moeten maken ende tsijnen coste herstellen het deffect hetgone sal aengewesen worden.

Eyndelinge sal den annemer gehauden wesen te leveren alle het haute ende ijserwerck dat tot den voorseyden predickstoel

noodigh sal sijn ende geemployeert sal moeten worden, doch het brengen van dito stoel tot binnen het voorseyde Watervliet sullen doncosten danof blijven tot laste van de besteders, welcken stoel alsdan op den cost van den annemer in sijne behoorelijke forme door hem sal moeten ghestelt worden.

Op de voorseyde conditien is den voornomden predickstoel besteedt bij pastor ende kerckmeesters der stede van Watervliet, ende is denselven alsoo aenghenomen te maken bij sieur Hendrick Pulinx, woonende tot Brugghe, voor de somme van drye hondert twintigh ponden grooten courant gelt, te betalen als denselven predickstoel binnen de kercke van Watervliet sal wesen ghestelt, hetwelck moet ghebeuren binnen den tijdt van twee jaeren naer date deser.

Actum desen twaalfsten december 1723, sijn de hiervan ghemaectt twee van gelijcken inhaude, ende bij partijen contractanten respectvelijck elckeen onderteekent ende ingetrocken.

De heeren besteders sullen gehouden wesen in cas dat het noodigh waere te examineren het werck van dito preeckstoel, soo sal hetselve moeten gebeuren binnen Brugghe op de Halle, alwaer deselve sal staen in staet en forme capabel om over te nemen, opdat den aennemer dies te beter sou connen veranderen als het noodigd sou sijn.

Item, wort geexcuseert om beter, den dadelboom.

Actum, den 29 maerte 1724.

(w.g.) Hendrick Pulinx

Kanunnik J.O. Andries en de geschiedenis van Wingene

Onlangs kreeg ik van mijn vriend, apotheker J. Fraeyman uit Wingene, twee brieven van kanunnik Andries, medestichter en tweede voorzitter van de Société d'Emulation. Deze was geboortig van Rudder voorde, een buurtparochie van Wingene en had met genoegen vernomen dat aldaar werklustige beoefenaars van plaatselijke geschiedenis de hand aan het werk hadden geslagen om een geschiedenis van Wingene te schrijven. Hij moedigde hen aan en beloofde hen de diensten van de „Société”.

Een eerste brief, gedateerd van 12 september 1867, is gericht aan de toenmalige onderpastoor en kerkenbouwer Clarysse. Hij luidt :